

Digitaliseret af / Digitised by

DET KONGELIGE BIBLIOTEK
THE ROYAL LIBRARY

København / Copenhagen

Titel: For 18 års valgret

Ophav:

Ressourcetype:

Ressourcetype:

Oprindelsesdato: 1978

Emne: Partiprogram, partiprogrammer, program

Opstilling: DA-småtryk. Politik 4

Relateret:

Relateret:

Copyright: Billedet er muligvis beskyttet af loven om ophavsret

978

DET KÖL. TILGJELIK
25. OKT. 1978
SNAAREV. 1978

Det Faglige Ungdomsarbejdes betydning

Ungarbejdere går til en løn, der er langt lavere end gennemsnittet af »voksenarbejdernes«. Samtidig har de ofte det dårligste arbejde. Derved bliver ungarbejderne både en splittende og en løntrykkende kraft. Et forhold, der ovenikøbet er godkendt af fagforeningerne og fagforbundene ved disses accept af overenskomsterne. Men ikke nok med at ungarbejderne går til specielle mindstelønninger. Indenfor visse brancher, specielt detailhandelsledet, betales ungarbejderne under disse tariffer.

Lærlingenes lønninger udgør mellem en tredjedel og en fjerdedel af, hvad svendene får indenfor samme fag. Lærlinge under 18 år får kun udbetalt det halve i dyrtidsportioner. Lærlingene bliver på denne måde brugt som løntrykkere.

Når der er strejke, faglige møder eller andre former for aktiviteter på arbejdspladserne, må lærlingene ikke deltage. Lærlingene tvinges til at fortsætte arbejdet og bliver derved gjort til strejkebrydere. Lærlingeloven forbyder nemlig lærlingene at aktionere. Det nok mest kendte eksempel herpå er Scaniadam, hvor lærlingene blev tvunget til at reparere de vogne, der blev kørt igennem den blokade, som mekanikerne og de arbejdsløse havde etableret. Lærlingene var derved med til at splitte mekanikerne, fordi blokaden ikke blev effektiv.

De ungdomsarbejdsløse er den gruppe indenfor arbejderungdommen, der er hårdest ramt. De kan hverken blive medlemmer af en fagforening eller en arbejdsløshedskasse. De tvinges til at gå på bistandskontoret. Derved er grobunden lagt for et nyt slags proletariat.

Projekter, f.eks. »ung i arbejde«, der bliver lavet specielt rettet mod ungdomsarbejdsløsheden, er ofte uden værdi. Projekterne giver ingen anciennitet, så de ungdomsarbejdsløse kan blive medlemmer af en A-kasse, og de giver ingen faglige kvalifikationer. Man kan kort sagt ikke bruge dem til noget.

Disse forhold virker klart splittende i arbejderklassen. De udgør en klar hindring for på kort sigt at udvikle en mere militant kæmpende

arbejderklasse, som er i stand til at forsvare sig mod de angreb, som borgerskabet og dets allierede kører frem med, aktuelt ved indkomstpoltikken. På lang sigt hindrer det en mere offensiv kamp for systemoverskridende krav. Derfor må den overordnede linie i dag tage udgangspunkt i at bekæmpe disse splittelser i arbejderklassen.

For ungarbejderne må fuld løn stå i højsædet.

På lærlingeområdet må det være kravet om fagets mindsteløn, for derved at ligestille svendene og lærlingene i udgangspunktet i kampen for bedre løn og arbejdsforhold.

For de ungdomsarbejdsløse må kravet være fuld ret til understøttelse, det vil sige medlemskab af A-kasser på trods af tidsbegrænsningerne.

Det faglige ungdomsarbejde er ikke blot vigtigt for at bekæmpe splittelsen i arbejderklassen. Arbejdet er også vigtigt fordi det giver de revolutionære muligheder for at vinde fodfæste i arbejderklassen.

For det faglige ungdomsarbejde er der to forhold, der gør dette muligt:

1. De forhold, arbejderungdommen arbejder under, er så dårlige, at de giver grobund for at modtage en mere revolutionær propaganda.

2. Arbejderungdommen har ikke på samme måde som resten af arbejderklassen fået opdyrket en reformistisk bevidsthed gennem et årelangt klassesamarbejde på arbejdspladserne. Det har den betydning, at arbejderungdommen ikke er så traditionelt bundet til socialdemokratiet.

Meget arbejde, der laves af de revolutionære og andre bevidste kammerater, må bestå i at få udviklet en elementær fagforeningsbevidsthed. Det må være VS' opgave at videreudvikle denne fagforeningsbevidsthed, så fagforeningerne bliver gjort til kæmpende organisationer i arbejderklassens interesse.

VS' Lærlinge- og Ungarbejdersekretariat

ARBEJDERUNGDOMMEN:

LLO's kongres — lønkrav og EFG i centrum

Lærlingenes landsorganisation afholdt 21.-23. april sin 8. ordinære kongres, hvor man behandlede et omfattende udkast til Kongresdokument: »For sikring og udvidelse af arbejderungdommens demokratiske rettigheder«. Programudkastet har været til diskussion i lærlingeklubber, Faglig Ungdomsafdelinger og LLO's hovedbestyrelse, og gennem diskussioner har der været behandlet op mod 800 ændringsforslag. I sammenhæng med kongresdokumentet diskuteredes en Arbejdsresolution. I kongressen deltog 126 delegerede og 170 tilhørere fra Faglig Ungdomsafdelinger og lærlingeklubber fra hele landet.

Hoveddiskussionerne på kongressen, herunder beretnings- og kongresdokumentdiskussion.

Formanden Ole Sørensen holdt hovedbestyrelsens beretning om det forgangne år, og han sagde bl.a.:

»LLO står i dag styrket ovenpå anslagene fra LO-toppen, kongressen er et udtryk for at LLO står stærkere nu end nogensinde. Samtidig står arbejderungdommen med ryggen mod muren, som følge af den indkomspolitik, som Socialdemokratiet og de borgerlige er direkte ansvarlige for. LO er heller ikke uden evner til at øge modløsheden i arbejderklassen, vi har set hvordan overenskomsten 77 blev ophævet til lov. Vi har set og følt hvordan et af arbejderklassens kampvåben bliver fjernet fra os, her tænker jeg på kriminalisering af blokadevåbnet og brug af domstolene mod Faglig Ungdoms aktioner. Det kan undre mange hvordan en socialdemokratisk regering kan stille så reaktionære dagsordensforslag i Folketinget. Er det netop ikke fordi at overgrebene på forhandlingsretten, kriminalisering af strejker osv. er forudsætningen for at man kan gennemføre indkomspolitikken. Den indkomspolitik som regeringen og de borgerlige står for?

Lærlinge i dag står uden aktionsret og kan som under Scaniadam-

konflikten udnyttede som skruetrækere, derfor må lærlingeloven afskaffes — og erstattes af en ungdomslov. Der har været ført omfattende kampagner, lønkampagner indenfor specielt Grafisk og Metal, disse kampagner må bredes ud til hele lærlingebevægelsen, under paroler som »lærling-svend samme lønstigning«, der må arbejdes for at få fagforeningernes understøttelse.

I forlængelse af lønaktionerne må kravet om afskaffelse af de specielle lærlingeoverenskomster rejses. Særoverenskomsterne på lærlingeområdet er medvirkende til at rejse unødige skel mellem lærlinge og svende.

Hovedbestyrelsens flertal fastholdt på kongressen at perspektivet for lønkampen er kravet om »en løn til at leve af«. Dvs. man udregner en »normal« lærlings forbrug af alt fra p-piller til knallertforsikring og derudfra stiller man lønkrav. I dag siger det regnestykke at lønnen skal være 1121 om ugen, dvs. 28 kr. i timen. Dette krav siges så at være urealistisk, idet lærlingelønningerne i dag ligger på 400-500 kr. om ugen på første læreår, så øjeblikkelig må der rejses et delkrav på 5 kr. mere i timen på alle læreår. Dette punkt blev en af hoveddiskussionerne på kongressen — mere om det senere.

Om ungdomsarbejdsløsheden blev

det slået fast, at alle arbejdsgiver-tilskud skal afvises. Samtidig kræves der en »ny politik« byggede på fagbevægelsens krav i stedet for som nu, hvor politikken dikteres af storkapitalens profitjag. Samtidig afvises de forskellige forsøg på at integrere de unge arbejdsløse i samfundet som f.eks. Tvindskolernes UK-klasser, genbrugs- og klunserprojekter m.m. Arbejdet med de unge der ikke kan komme i A-kasse må forstærkes.

EFG-uddannelsen i ruiner

Her opregnedes alle overgrebene på EFG, hvor LO og Socialdemokratiet ser passivt til, mens den uddannelse bliver smadret. De aktioner som EFG-lærlingene har gennemført sammen med LLO har presset regeringen, men 25 millioner løser intet, det der skal til er genindførelsen af basisårslønnen. Samtidig kan 1/3 af EFG-lærlingene ikke få praktikplads.

Alt i alt EFG ligger i ruiner, så for at kræve mesterlæren væk må basisårslønnen være genindført, og der må være praktikpladser til alle.

Indtil da må der kæmpes for forbedringer på mesterlæren, så de tusinder der tvinges ind i mesterlæren får den bedst mulige uddannelse.

På EFG-skolerne lykkedes det også med en 3 måneders kantineboycot at få sænket priserne 22%.

LO's splittesarbejde

Det er mislykkedes LO at få deres topstyrede arbejde til at blomstre, og alle de lærlinge og ungarbejdsområder der i 76-77 blev presset ud af LLO er tilbage. Det er gennem omfattende aktiviteter overgrebene skal slås tilbage. For på trods af at der også i LLO eksisterer adskillige partipolitiske opfattelser skal det ikke være en hindring for konkret aktionsenhed. »Der er intet parti der har monopol på arbejderungdommen«.

Pluk fra debatten

Kampen mod indkomspolitikken

Ole Jensen, *Ålborg*: I kampen mod LO's splittelsesarbejde er det stærke modstandere vi har. For at Socialdemokratiet kan gennemføre indkomspolitikken skal der være ro på bagsmækken og LLO er for urolig. Også i Ålborg kæmper vi mod Fællesorganisationernes Ungdomsklubber (FO-U), men der bliver ingen FO-U der. Vi foreslår ændring af Kongresdokumentet om at oprette FU-afdelinger hvor det er muligt og afvise LO's og DSU's splittelsesforsøg. Det er vigtigt at vi engang for alle toner rent flag overfor LO's overgreb og FO-U. Perspektivet i ungdomsarbejdet inden for SID er, at alt hvad der hedder ungarbejdere i lønspørgsmål skal væk, vi skal ikke finde os i topstyrede udvalg — dan klubbers.

Niels Lange, *Slagelse*: »Vi stiller ændringsforslag til afsnittet om fagbevægelsens rolle i Kongresdokumentet: De sidste års hårde angreb på arbejderklassens løn og arbejdsvilkår har ført til vigtige forsvarskampe. Desværre har den nuværende ledelse i fagbevægelsen ikke støttet disse kampe, snarere tværtimod.

LO-toppen var kraftigt medvirkende til, at regeringens lønstopdiktat gik igennem ved sidste overenskomst.

Samtidig har vi gang på gang set faglige ledere falde aktionerende arbejdere i ryggen. Paulus Andersens eksklusionstrusler mod Scaniadam-mekanikerne er et eksempel blandt mange.

Der findes dog også en anden linje i fagbevægelsen bl.a. Sømændenes Forbund, som har ført en konsekvent kamp mod indkomspolitikken. Men fagforeninger der følger denne linje, er blevet udsat for overgreb fra statens side. Sømændene fik fjernet deres anvisningsret og staten greb ind i deres overenskomstkamp.

Alt dette understreger, hvor vigtigt det er, at hele fagbevægelsen omdannes til en kamporganisation. Dette kræver kamp for at demokratiet i fagbevægelsen sikres og udvides.

Først da bliver fagbevægelsen en kraft, der kan ændre samfundsholdene.

Kritik af LO's ungdomsarbejde

Bodil Tulinius, *Jordmødreleverne Kbh.*: »Nedskæringer og forringelser af sundhedssektoren, skyldes bl.a. manglende tilknytning til fagbevægelsen. Elever i sundhedssektoren har mange steder meldt sig ind i Faglig Ungdom».

Torben Nielsen, *Typografernes læringeråd*: »Der ligger for nogle lærlinge en konstant fare fra LO's ungdomsarbejde. Der skal gøres en ekstra indsats for at organisere flere lærlinge og ungarbejdere».

Lone Trane, *Snedker-tømrer Kbh.*: »Det er forkert at bruge den taktik at tie LO's tværfaglige ungdomsarbejde ihjel, vi skal derimod klart sige hvad LO's splittelsesarbejde er for noget».

Ole Nielsen, *Metal Køge*: »Inden næste kongres er der en Faglig Ungdom afdeling i Køge. Parolen fremover må være mod FO-U — uden ungdom ingen ungdomsarbejde».

Ole Sørensen, *formand for LLO*: »Vi kan konkludere, at FO-U er i tilbagegang, og kan konkludere at LLO tog de rigtige beslutninger på sidste kongres, hvor vi ikke ville slås med LO og FO. Men fremvise aktiviteter. Vi må ikke undervurdere LO's ungdomsarbejde, derfor er det vigtigt at diskutere problemerne på kongresserne og vi skal skabe nye aktiviteter, men ikke blive ved med at udtale os mod FO og LO».

Med disse bemærkninger sluttede diskussionen om indkomspolitikken og LO-ungdommen. Forslaget fra Ålborg der klart afviste LO og DSU's splittelsesarbejde blev stemt ned.

»En løn til at leve af« eller »fagets mindsteløn«

Bjarne Christensen, *Metal afd. 10 Kbh.*: »Lønkampen er blevet nødvendig efter indkomspolitikken er slået igennem, dyrtiden skal forbedres for lærlinge og alle andre. Metal-ungdom har kørt kampagne for 2 kr. mere i timen, der er opnået fine resultater ved samarbejde mellem lærlinge og svende. En løn til at leve af er et godt krav, fordi man kan mobilisere både lærlinge og svende på kravets rimelighed, men det skal siges at LLO plejer at udregne kravet

som »en løn til at overleve af«. Går ind for 5 kr. mere i timen».

Jannick Koføed, *Typograferne Kbh.*: »Lærlinge fra Metal, Typ., Lito. og Rør og Blik har kørt lokale lønkampagner, under parolen »lærling-svend fælles husaftale, og fælles lønstigning«. Vi må ikke overvurdere vores resultater og vi må ikke vurdere overfladisk. Forbundene skal tvinges til at forhandle lærlingelønnen sammen med svendelønnen.

Vi må kræve 5 kr. mere i timen for alle lærlinge og svende, fordi det er noget der kan forstås i arbejderklassen. Vi rejser ikke lønkrav moralsk, men slutter op omkring en løn til at leve af på grund af den agitatortiske effekt. Vi skal rage alt det til os som vi overhovedet kan, ud fra den styrke vi har».

Kritik fra den revolutionære venstrefløj

Der var dog kritik af den linje, som vi ovenfor har omtalt, nemlig opfattelsen af, at lærlinge er under uddannelse og derfor ikke skal have løn efter de voksne arbejdere, kof sagt opfattelser der kan koges ned til: »Lærlinge må have andre behov end andre arbejdere, for hvad er fagets mindsteløn andet end hvad arbejderklassens styrke definerer som »En løn til at leve af«?

Imod LLO-ledelsens flertal og DKU's opfattelse stod en række delegerede omkring den revolutionære venstrefløj.

Tina Kristensen, *Metal afd. 5*: »Det er perspektivløst at opstille den gamle lønparole, der går uden om det interessefællesskab, der er mellem svende og lærlinge, og løsriver lærlingene som en speciel del af arbejderklassen, der koster mindre end andre. Det skal ikke være nogen straf at være under uddannelse. Det er arbejdsgiverne der har behov for uddannet arbejdskraft, og de må betale for det. Vi skal gå imod den spekulation i splittelsen som arbejdsgiverne laver ved at tilbyde produktivt fremmende lønsystemer».

Ane Moltke *FUTF, København*. »Ungarbejdere til tarifløn trykker også lønnen. Kamp mod løntryk og underbetaling skal styrkes, der skal organiseres og laves overenskomster, men det er ikke nok. Der skal skaffes lønstigninger til alle, og det langsigtede perspektiv er voksenløn til alle».

LLO's kongres - lønkrav og EFG i centrum

Birthe, *Metal afd. 13*: »Vores overenskomstkrav må være 1) Lærlinge under svendeoverenskomster og garantiløn fra første læreår, altså »fagets mindsteløn«. 2) EFG-lønnen indføres straks og betales af arbejdsgiverne, altså som overenskomstkrav. Klub 20 (klubben på metalskolen i Ballerup, landets største EFG-skole) har kontaktet metal-fagforeningerne i København, og holdt møde for alle lærlingeklubber i København, hvor de havde opbakning bag kravene.

Yderligere argumenter for »fagets mindsteløn« er: Arbejdsgiverne lader sig ikke blødgøre ved regnskaber, men kun med aktivitet.

Debatten endte med at forslaget blev stemt ned, istedet fastholdt flertallet at »En løn til at leve af« stadig er det langsigtede krav, idag er det 1121 kr. om ugen, undervejs mod det, skal der rejses krav om 5. kr. mere i timen for alle.

Fortsat kamp for EFG-uddannelsen

Kongressen besluttede i enighed at kampen for basisårslønnen må rettes ind mod overenskomsten i 79 — kravet må gøres til et hovedkrav gennem omfattende arbejde indenfor fagforeningerne. Denne enighed kom som lidt af en overraskelse, fordi DKU'erne i EFG-fællesrådet (et kontaktudvalg hvor alle EFG-skoler i landet kan sende repræsentanter, og stod i spidsen for f.eks. kantineboykotten), hånd i hånd med folk fra KAML havde fremført at kampen omkring basisårslønnen udelukkende skulle rettes ind mod Folketinget: »Brug dog flertallet«. Overfor det havde VS stået for at kampen skulle rejses ud fra overenskomstfornyelsen og at det pres der kan skabes gennem fagbevægelsen også vil være et pres på det politiske plan. Et pres der i den øjeblikkelige

situation for let kan affejes hvis mobiliseringen skal køre både på Folketinget og fagbevægelsen. Samtidig bliver der ført en diskussion om kampen for praktikpladser hvor der i Kongresdokumentet står, at staten skal presse arbejdsgiverne til at åbne blokerede praktikpladser, ved at lukke for tilskud. En anden linje går på at kampen skal starte ud fra EFG-skolerne og de lokale fagforeninger, ved mød-op-aktioner og pres gennem fællesklubber m.v. På dette punkt vedtoges formuleringer der lader begge veje stå åbne.

Hvad kom der ud af debatten?

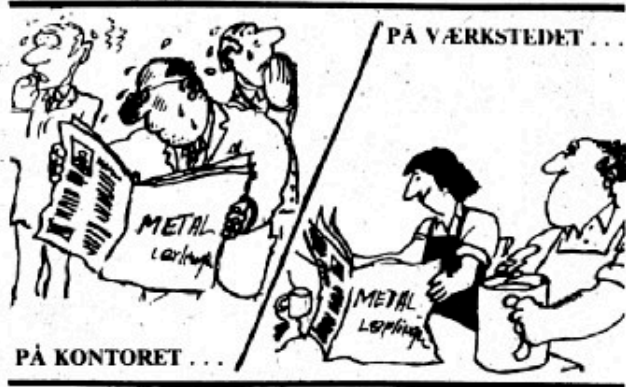
Hovedparten af de forslag, der blev stillet på kongressen, blev stemt ned, både til Kongresdokumentet og udtalelserne. Det kan ikke undre, diskussionen om dokumentet var gået over 3 måneder, og de ændringer og

opstramninger der var flertal for, var allerede indarbejdet fra Hovedbestyrelsen. Noget andet er formen for kongressen, hvor alle debatter blev kørt samtidigt. Det var der bred utilfredshed med, så til næste kongres må Hovedbestyrelsen fastholdes på, at man tager tingene sag for sag, og samtidig må det sikres at de principielle forslag, der ikke er flertal for i Hovedbestyrelsen, udsendes til debat.

Men det skal slås fast at det Kongresdokument, der blev vedtaget var langt bedre end de første udkast, der var sket opstramninger i forhold til opfattelsen af Socialdemokratiet, langt flere konkrete krav. Det blev slået fast at afskaffelsen af mesterlæren hænger uløseligt sammen med løn- og praktikpladssituationen på EFG.

Kort om arbejdsresolutionen

Det er klart at en arbejdsresolution ikke politisk kan gå imod hovedlinjen i Kongresdokumentet. Men det udkast der lå var meget fattigt på konkrete forslag til aktiviteter. Overfor det stillede Elektriker-lærlingene i København et samlet forslag til arbejdsresolution, der langt mere præcist og sammenhængende stillede arbejdsopgaverne op, men det blev nedstemt. I stedet blev arbejdsresolutionen strammet kraftigt op, f.eks. med hensyn til kampen mod løntryk og underbetaling, udarbejdelse af materialer til støtte for nye afdelinger m.v.. Men på trods af at kampen mod ungdomsarbejdsløsheden korrekt sættes i centrum, vil man ikke tage skridtet helt og arbejde for organisering af de unge arbejdsløse EFG-lærlinge uden praktikplads, altså de unge der er henvist til bistandskontorerne. Et forslag fra Ålborg der gik på oprettelse af arbejdsledhedsudvalg blev stemt ned, men ret snævert, da der arbejdes med spørgsmålet i både Ålborg, København, Århus og Slagelse. men flertallet i Hovedbestyrelsen vil altså ikke tage skridtet endnu, for som det siges: »arbejdsledhedsarbejde skal gennem de nuværende arbejdsledhedsudvalg». Sagen er bare i sin gripende enkelthed, at de ikke arbejder med de ungdomsarbejdsløse, der ikke kan organiseres i fagforening.

De politiske linjer i LLO

LLO er speciel i forhold til andre faglige organisationer ved at Socialdemokratiet ikke arbejder i organisationen, men står udenfor og i åben kamp mod LLO.

LLO har fra starten i 1970 været politisk domineret af DKU (DKP), det er DKU der har arbejdet sammenhængende i hele perioden, og LLO's programgrundlag ligger da også klart i overensstemmelse med DKU. På denne kongres var den øvrige venstrefløj repræsenteret ved ca. 1/3 af de delegerede og det var en klar styrkelse sammenlignet med tidligere kongresser. Debatterne var også præget af, at venstrefløjen stod mere samlet på nogle hovedpunkter end tidligere, men samtidig har vi ikke noget samlet alternativ — det understreger betydningen af at organisationerne prioriterer lærlingearbejdet højt. I den sammenhæng er VS det naturlige udgangspunkt, fordi VS har et landspolitisk arbejde, der langt bredere end smågrupperne kan være ryggraden i udviklingen af en revolutionær politik på området. Her har VS's 9. kongres's beslutninger om opprioritering af lærlinge og ungarbejderarbejdet vist sin berettigelse og VS's 10. kongres må også tage stilling til det fortsatte arbejde set i forhold til arbejdet med opbygningen af styrkepositioner i arbejderklassen.

Nogle hovedopgaver i lærlingebevægelsen

Aktuelt ligger der nogle hovedopga-

ver: for det første — Mobilisering omkring overenskomsten i 79, hvor kravet om basislønningen står i centrum. Her må EFG-skolerne arbejde indover fagforeningerne, samtidig må alle aktive rejse kravene så kravet om ordentlige forhold for arbejderungdommen kommer i centrum. For det andet — Erfaringerne fra lønkampagner, må udmøntes i nye lønkrav, hvor perspektivet er »Fagets mindsteløn», men hvor vejen går over »samme lønstigning lærling/svend».

Diskussionen om kravene må også fortsættes, så selvom det har taget lang tid at få gjort kravet om »En løn til at leve af« kendt, skal det ikke stå i vejen for at ændre linjen, når det viser sig at andre krav er bedre.

For det tredje kampen mod ungdomsarbejdsløsheden. Her drejer det sig om at rejse de tusinder af unge, der får smadret deres liv til kamp mod det system der kun har en garanti — fortsat massearbejdsløshed. Her må vi i praksis vise, at man kan lave ordentligt arbejdsledhedsarbejde gennem Faglig Ungdom.

For det fjerde må arbejdet i de enkelte klubber styrkes, som også resolutionen slår fast, for det er gennem stærke grundorganisationer at vi kan fastholde LLO som en militant organisation, udenfor LO's og Socialdemokratiets projekter for passivering af arbejderungdommen.

VS's Lærling og Ungarbejder
Sekretariat

TIL KAMP MOD LÆRLINGELOVEN

Lærling og svend — samme kamp!

Når svendene på en arbejdsplads går i aktion, holder fagligt møde eller strejker, bliver en lærling tvunget til at fortsætte arbejdet i værkstedet.

Når svendene forhandler løn, får forhøjet dyrtid eller får forhøjelser ved overenskomsten, så får en lærling i reglen et mindre beløb end svendene.

Som lærling fungerer du som løntrykker

Ved overenskomsten i 77 blev der gennemført en mindsteløn på, i dag 30,20 kr. i timen. Dette blev gennemført efter hårde strejker blandt lavtlønsarbejderne. Men lærlingene er stadig kun garanteret en mindsteløn på omkring det halve — men vi har jo heller ikke nogen strejkeret.

En EFG-lærling får ingen løn det første år, samtidig med at hun bliver udsat for en arbejdsgiver- og samarbejdsorienteret undervisning, som hun ingen reel indflydelse har på.

Disse elendige forhold rammer naturligvis også svendene. For dem betyder lærlingenes lave løn f.eks. at vi trykker svendenes løn (2 lærlinge er billigere end 1 svend), og at lærlinge ingen strejkeret har betyder, at vi under en strejke, kommer til at fungere som strejkebrydere. Det betyder, at man på arbejdspladsen ofte står splittet overfor arbejdsgiveren.

Splittelsen mellem lærling og svend er et af de skel, der går igennem og svækker hele arbejderklassen.

Som følge af krisen i Danmark og i resten af Europa, forsøger arbejdsgiverne, Socialdemokratiet og de borgerlige partier, at få arbejderklassen til at betale krisen. Det gør de gennem angreb på levevilkårene, de faglige rettigheder osv.

Hvis kampen mod disse angreb skal vindes, kræver det at skellene inden for arbejderklassen nedbrydes — at arbejderklassen kæmper samlet.

For at nedbryde splittelsen mellem lærling og svend, kræves i første omgang en forståelse for kampfællesskab mellem lærling og svend. Denne forståelse er meget lidt udbredt i dag. F.eks. kan man ofte høre bemærkninger fra svendene, som »Du klager, men da jeg var lærling fik jeg kun ...«. Det er altså almindeligt, at svendene accepterer lærlingenes lave løn og dermed, at de fungerer som løntrykkere.

En overenskomstsmæssig ligestilling af lærling og svend er et skridt på vej mod nedbrydning af skellet — frem mod en fælles kamp. En sådan ligestilling bliver imidlertid forhindret af lærlingeloven og de specielle lærlingeoverenskomster, da de fast-

holder lærlingene som en speciel gruppe med specielle forhold.

Lærlingeloven giver mesteren kortene på hånden

Lærlingeloven vedtages i folketinget. Det betyder at den er et sæt regler, som de faglige organisationer ingen reel indflydelse har på. I modsætning til dette afgøres resultatet af svendenes overenskomst af styrkeforholdet mellem de faglige organisationer.

Lærlingeloven, som skulle sikre lærlingen mod mesteren, er fuldstændig forældet. Det eneste, der giver lærlingene en smule sikring, er nogle ubrugelige minimumsgrænser for hvad uddannelsen skal indeholde, og at lærlingene er ansat på kontrakt, og derfor ikke kan fyres med begrundelsen arbejdsmangel. Det betyder dog ikke, at en mester ikke kan komme af med en »besværslig lærling. F.eks. blev lærlingeklubbens formand på Ålborg værft fyret, med den begrundelse, at han var kommet for sent ca. 6 gange på et år.

Reelt giver lærlingeloven mesteren ret til at gøre med lærlingen som han vil, i kraft af at lærlinge ikke har nogen form for strejkeret.

At lærlingene har *speciel overenskomst* betyder at de ikke er dækket af bestemmelserne i svendenes overenskomst; Lærlinge har speciel lav mindsteløn (de er ikke engang dækket af garantibetalingen), og de forskellige tillæg dækker ikke eller specielt lave for os.

Lærlingeoverenskomsterne må væk

Under forhandlingerne kan lærlingenes løn, uddannelses- og arbejdsforhold, henvises til de faglige udvalg sammensat af lige dele arbejdsgivere og forbundsrepræsentanter. Det betyder dels at kravene henlægges til der er ro på arbejdspladserne og dels at der, for at få et resultat, skal opnås enighed i udvalget. Lærlingenes indflydelse på arbejds-, løn- og uddannelsesforhold er derfor og fordi svende og lærlinge ikke forhandler sammen, meget minimal. Dette forstærkes af at lærlinge ingen stærke pressionsmidler har, og af at overenskomsten ikke kommer til urafstemning.

Hvis lærling og svend skal ligestilles overenskomstmæssigt, kræver det altså, at lærlingeloven og de specielle lærlingeoverenskomster fjernes.

Det vil bl.a. betyde, at lærling og svend får samme mindsteløn. At forbundene får nogen indflydelse på arbejdsforhold og faglige rettigheder, i modsætning til i dag, hvor disse ting afgøres i folketinget, og det vil betyde at lærlinge kommer under det fagrettslige system. Vi mener selvfølgelig at lærlinge så vel svende skal kæmpe *imod* det fagrettslige system. Men lærlingenes situation er i dag så dårlig, at det vil være en direkte forbedring at komme under det fagrettslige system. F.eks. vil det betyde at vores krav skal forhandles og evt. gå videre til mæglingssmøder og timandsmøder, i modsætning til i dag hvor arbejdsgiveren blot kan nægte at forhandle med os. Det vil betyde at vi får den begrænsede strejkeret som svendene og andre arbejdere har, og at vi, de steder, hvor svendene har tilkæmpet sig en strejkeret der rækker ud over det fagrettslige systems rammer, også kan strejke sammen med svendene.

Det vil altså også betyde en styrkelse af kampen mod det fagrettslige system, at lærlingene overhovedet kan deltage i denne. Man vil kunne

undgå situationer som på Scania-dam, hvor lærlingene fungerede som strejkebrydere, mens svendene kæmpede en kamp, som bl.a. rettede sig mod det fagrettslige system.

En fjernelse af lærlingeloven vil

også medføre at de uddannelsesmæssige bestemmelser, kommer ind under den almindelige overenskomst.

Liv, ære og velfærd — paragraffen gælder ikke for lærlinge

Da disse regler i dag er så dårlige stiller lærlinge fra flere fag krav til overenskomsten omkring uddannelsen. F.eks. stiller typograferne ved denne overenskomst krav om at uddannelsen også skal dække den ny teknik.

Kampen mod lærlingeloven starter i dag. Kampen skal ikke rettes mod folketinget i form af krav om afskaffelse eller forbedring af loven. I stedet skal man rejse krav på arbejdspladserne og til overenskomsten. Hvis disse kæmpes igennem betyder det reelt, at lærlingeloven er sat ud af kraft på det pågældende område.

Nogle steder er det lykkedes at kæmpe et sådant krav igennem. Lærlingene på Lindø Værft har,

ved at nedlægge arbejdet, fået en lokal aftale i stand om at de har strejkeret, når arbejdet strider mod arbejdsmiljøloven. (Bemærk at lærlingene for måtte arbejde, mens svendene nedlagde arbejdet på liv, ære og velfærd paragraffen).

Derfor er mindstelønskravet et perspektivkrav

En ligestilling mellem lærling og svend, skal ses som led i at styrke enheden i hele arbejderklassen. Det er i denne sammenhæng man må se parolen om »fagets mindste løn til lærlinge uanset læreår«.

Dette krav har været diskuteret meget inden for Lærlingene og ungdomsarbejdernes Landsorganisation (LLO) det sidste år. Uenighederne er stort set gået mellem DKU, der har flertal i LLO (herefter bare DKU), og oppositionen inden for LLO, bl.a. VS-lærlinge og Ungarbejdere.

Vi har fremført kravet om »Fagets mindste-løn til lærlinge, uanset læreår« fordi det vil betyde en økonomisk ligestilling, mellem lærling og svend, og derfor vil forhindre at lærlinge bliver brugt som billig arbejdskraft, og løntrykkere og det vil medføre at svende og lærlinge kan kæmpe og forhandle sammen for en højere løn. Dette vil styrke os på arbejdspladsen overfor arbejdsgiveren.

DKU mener imidlertid at man bør rejse kravet om »En løn til at leve af« — i dag 28,02 kr. i timen, stigende til satsen for højeste arbejdsledsundersøttelse på sidste læreår.

At DKU mener at lønnen skal stige i takt med læreårene, kan kun hænge sammen med at lærlingens kunnen stiger i takt med læreårene, altså en accept af aflønning efter kvalifikation og produktivitet. Eller sagt på en anden måde, en accept af at udbetale løn efter arbejdsgiverens interesser — den der skaber mest profit får mest i løn. Skridtet fra at gå ind for at uddannelse og dygtighed skal være grundlag for aflønning, til individuel aflønning er ikke langt. En sådan aflønningsform, arbejdsgiverens vurdering og aflønning af den enkelte, betyder bl.a. individuelle forhandlinger. I sådanne forhandlinger står arbejderne langt mere splittet og svagt, end i kollektive forhandlinger. Kravet be-

tyder altså i sin konsekvens en splittelse og svækkelse af arbejderklassen.

DKU mener at kravet om »en løn til at leve af« skal dække »de faktiske leveomkostninger« eller udgøre »et eksistensminimum«. Derfor har de opstillet et budget for en lærling og har ud fra dette fundet frem til beløbet 28,02 kr. i timen, som mindsteløn til førsteårslærlinge. Dette fremfører de, mens resten af den progressive del af fagbevægelsen kræver en høj fast timeløn (i dag 40-45 kr. i timen), til hele arbejderklassen. Kravet om »en løn til at leve af« knytter da også i højere grad an til de uddannelsessøgendes kamp for bedre levevilkår, end til resten af arbejderklassens. Meningen med kravet er da, at det skal samle brede dele af befolkningen, her ungdommen, uden hensytagen til, at hele ungdommen ikke har samme klasseinteresser.

Faglig Ungdom-afdelingerne og LLO har da også satset meget på aktioner vendt mod de brede befolk-

Dette ligger helt i forlængelse af DKP's parlamentarisk rettede politik iøvrigt. For dem er det vigtigt at lave pression mod de eksisterende parlamentariske organer, Folketing, ministerier osv. og skaffe et flertal for at ændre sammensætningen af disse organer.

Dette betyder, at DKP ikke satser på at udvikle aktiviteten i arbejderklassen, og ikke giver anvisninger på, hvordan forbedringer kan opnås uafhængig af de parlamentariske organers sammensætning.

I modsætning til dette peger vi på at kravet om »Fagets mindsteløn til lærlinge« skal kæmpes igennem på arbejdspladsen/i produktionen, hvor lærlingene i et kampfællesskab med svendene har deres styrke. I dag rejser vi derfor dagsaktuelle krav som peger på en fælles kamp lærling og svend imellem. Krav som lærling/svend: samme kronestigning, fuld dyrtid uanset alder osv. Gennem at rejse og kæmpe for disse krav, opbygges forståelsen for og styrken til at kæmpe kravene igennem om fagets mindsteløn til lærlinge, afskaffelse af lærlingeloven og de specielle lærlingeverenskomster, så skellet mellem lærling og svend kan nedbrydes.

VS Lærlinge- og Ungarbejdersekretariat

ningsmasser i stedet for at satse på arbejdsplads-arbejdet. Et eks. er at man et sted lavede en gadeaktion, hvor der blev delt fedtemadder ud til forbigående, for derved at slå kravet om »en løn til at leve af« fast.

FOLKESKOLEN TIL DEBAT:

Skolen i klassesamfundet

VS stemte imod folkeskoleloven i 1975. Det gjorde vi bl.a. fordi loven på flere måder var en nedskæringslov. Men vi gjorde det også, fordi vi ikke kan gå ind for den skole, som loven danner ramme om.

I lovens formålsparagraf (§ 2) skrives der så kønt om »den enkelte elevs alsidige udvikling«, om »oplevelse og selvvirksomhed«, om »lyst til at lære«, om »at udfolde sin fantasi«, om »selvstændig vurdering og stillingtagen«, om »åndsfrihed og demokrati«, og om at »forberede eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund«. Efter læsning af disse mange smukke formål er der næppe et øje tørt. Men gad vist hvor mange elever, der vil nikke genkendende til alt dette efter endt skolegang?

Skolens virkelighed er en ganske anden. For mange elever er det en ørkesløs trædemølle, hvor de er tvunget til dag ud og dag ind at beskæftige sig med en masse forskellige emner, som andre har bestemt for dem, og som i vid udstrækning opleves som uinteressante og uvedkommende.

Skolen fungerer som en ghetto i forhold til det omgivende samfund, et kunstigt miljø, hvor børnene adskilles fra og afskærmes imod den virkelighed som samfundet udgør. En af skolens reelle funktioner er simpelt hen at fungere som opbevaringsanstalt for børnene, mens deres forældre er på arbejde. Hvad skulle de ellers tage sig til, når de er forment adgang til de voksnes verden, i hvert fald den del, der hedder arbejdslivet?

Idealer og virkelighed

Den undervisning eleverne får i folkeskolen har meget stærk slagside i teoretisk retning. De får praktiske fag, sløjd, håndarbejde, formning m.fl., har nærmest karakter af beskæftigelsesterapi uden nogen forbindelse med de teoretiske fag.

Hele den stive fagrække er med til at ødelægge mulighederne for, at eleverne kan få et rimeligt udbytte af

undervisningen. Politikerne har med folkeskoleloven og de tilhørende cirkulærer bestemt, at eleverne skal undervises i en endeløs række af fag i passende doser. Dette fører til den skemaopdelte hverdag, hvor 45 minutters hæsblæsende matematik efterfølges af 45 minutters lige så hæsblæsende biologi, som igen afløses af noget helt tredje. Ind imellem er der en time med formning eller idræt eller noget andet, hvor det er muligt at slappe lidt af og måske endda more sig.

Oven i alt dette kommer — for de ældste elevers vedkommende (8.-10. klasse) — hele karakterræset. Karaktererne er med til at ødelægge undervisningssituationen. Der er ingen tvivl om, at mange børn starter på skolen med en mægtig videbegærlighed. Men der er heller ingen tvivl om, at mange i skolen mister lysten til at lære, hvor det tværtimod er skolens opgave at øge den, sådan som lovens formålsparagraf foreskriver. Karaktererne er med til at tage lysten fra børnene, i alt fald fra alle dem, der på skolens præmisser ikke klarer sig så godt. Samtidig giver karaktererne en individuel »forklaring« på, hvad der er galt. Det er den enkelte elev, der er noget galt med: dovenskab, dumhed, uopmærksomhed, manglende disciplin osv. På den måde kommer det til at se ud som om det ikke er skolens skyld, at det går mange så dårligt, og slet ikke det samfunds skyld, som skolen er en afspejling af.

I foråret 1977 viste TV en serie TV-spil (af Carin Mannheimer) om skolen i Sverige. Den gav et meget rystende billede af store svenske skolebørns hverdag i og uden for skolen, af rodløshed, undertrykkelse og magtesløshed. Det kan godt være, at serien satte sagen på spidsen, men ingen med kendskab til den danske folkeskole kan påstå, at tilsvarende

problemer ikke findes her.

Det reaktionære felttog

Erhard Jakobsen & Co. har altså for så vidt ret i, at der er noget galt med skolen. Det er i parentes bemærket grunden til, at Erhard Jakobsens kampagne tilsyneladende har en sådan gennemslagskraft på trods af de konkrete angrebs ukvalificerede, løgnagtige og åbenlyst demagogiske karakter. En sådan kampagne kan ikke imødegås ved at stille sig op og bedyre, at alt skam er på det bedste, og at der stort set ikke er nogen problemer. Men spørgsmålet er selvfølgelig, hvad problemerne reelt er, og specielt hvad der kan gøres ved dem.

Her er de reaktionære politikere i tvivl, hvadenten de kalder sig konservative, centrumdemokrater, kristelige eller fremskridtsfolk: Det er en autoritets- og disciplin Krise. Børnene har ikke tilstrækkelig respekt for de voksne og for de nedarvede samfunds- og kulturværdier, som flertallet (af de voksne) betragter som uangribelige. Samtidig undergraves skolen af et utal af blodroede skolelærere, som indoktrinerer børnene med marxistisk propaganda, bilder dem ind, at de lever i et kapitalistisk samfund og andre propagandistiske uhyrligheder. Det er i virkeligheden denne fæle femte kolonne, der sætter børnene op imod deres forældre osv., osv.

Det reaktionære svar på problemerne giver sig selv: De venstreorienterede lærere skal have mundkurv på, og hvis de ikke accepterer det, så er det ud af vagten. Børnene må ikke i historietimerne stifte bekendtskab med den russiske, den kinesiske og den cubanske revolution — de unge ubefæstede sjæle er jo så let antændelige. Børnene skal lære respekt for gud, konge og fædreland.

Erhard Jakobsen (i radioen d. 18/4 1977): »Man skal respektere de hoidninger, der er, og derfor er det vigtigt, at børnene lærer salmerne, og de lærer Fadervor, og de lærer det nye og det gamle testamente og alle de der ting». De skal have mere dansk, regning og salmevers og frem for alt så lidt reel viden om samfundet som muligt — de har ikke godt af at beskæftige sig med den politiske og samfundsmæssige virkelighed. Men først og fremmest skal der være mere kontrol og disciplin i skolen. Nu hvor spanskrør ikke rigtig er sagen mere — eller eftersidning for den sags skyld — er eksaminer og karakterer nogle af de bedste disciplineringsmidler. Bl.a. af den grund må prøver og eksaminer under ingen omstændigheder afskaffes, og børnene vil have godt af at få karakterer også i de mindre klasser. Erhard Jakobsen (i radioen d. 18/4 1977): »CD ønsker 'at der er prøver i 3. klasse, i 4. klasse, 5. klasse, 6. klasse osv. — små venlige, rare prøver. Prøverne er ikke blot for at vise, om eleverne er dygtige osv. Næh, de er der for at vise, om de overhovedet har hørt om Gorm den gamle, har hørt om Christian d. 4., har hørt om bondefrigørelsen ...».

Skole og (klasse)samfund

Selv om skolen er en ghetto i forhold til det omgivende samfund, så er det klart, at skolens problemer i høj grad afspejler samfundets problemer. Børnene opholder sig jo kun i skolen en del af dagen, mange slæber problemer hjemmefra med hen i skolen og omvendt problemer fra skolen med hjem. Men nok så afgørende er det, at hele skolesystemets struktur og funktion er gennemsyret af det samfundssystem, som skolen fungerer i. Det er der ikke noget mærkeligt i: sådan vil det sikkert være i alle samfund. Men en dybere forståelse af skolens problemer kræver altså en forståelse af sammenhængen mellem skole og samfund.

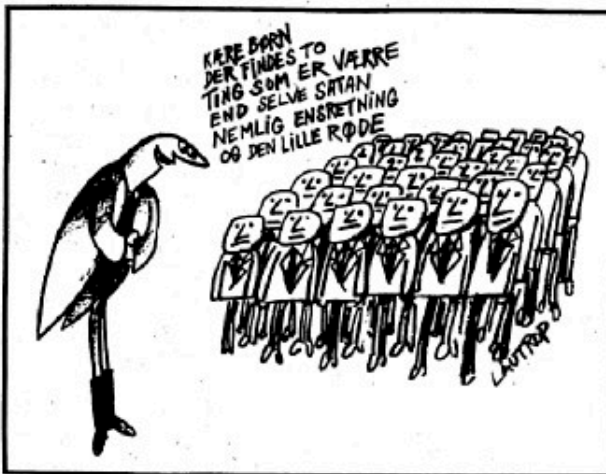
Det danske samfund er ikke et hvilket som helst samfund, det er et klassesamfund, et kapitalistisk samfund. Det er teknologisk højt udviklet, men det formår ikke at løse elementære problemer, så som at skaffe alle, der ønsker det, arbejde. En samlet arbejdsløshed på 200.000 og en ungdomsarbejdsløshed på 75.000

— det er samfundsmæssige realiteter, som er med til at skabe problemer i skolen. Hvis eleverne i de ældste klasser kun kan se frem til at gå ind i køen af arbejdsløse, så er der vel ikke noget at sige til, at det kniber med lysten til at lære. Det hjælper i hvert fald næppe at råbe på mere disciplin. Det hjælper for den sags skyld heller ikke at forsøge at knokle flere »kundskaber» ind i hovedet på børnene.

Skolens problemer er imidlertid ikke fremkaldt af den nuværende samfundsmæssige krise, de er blot blevet en tand værre. En væsentlig del af dem kan føres tilbage til det faktum, at vi lever i et klassesamfund, kapitalistisk samfund — også når der er højkonjunktur. Flertallet af

sige funktioner. Hvis vi ser bort fra den opbevaringsfunktion, som jeg omtalte i indledningen, så kan der måske udskilles tre hovedfunktioner: at kvalificere, at sortere og at socialisere (i betydningen: tilpasse til samfundet).

I skolen får børnene en del kvalifikationer, som de senere skal bruge i arbejdslivet, for de flestes vedkommende i det private erhvervsliv, for andres vedkommende i stat og kommune. Det er både nogle almindelige kvalifikationer, så som at kunne læse, skrive og regne, og nogle mere specielle kvalifikationer, som kan bruges inden for visse erhverv (matematik, værkstedserfaring, motorlære, maskinskrivning osv.). I folkeskolelovens formålsparagraf under-

børnene er sønner og døtre af almindelige lønarbejdere, og kan selv se frem til en tilværelse som lønarbejdere, når de er færdige med skolen. Mange af dem står fremmede over for skolemiljøet, over for undervisningens form og indhold, ja selv over for det sprog, som anvendes i skolen. Det store og stadig voksende antal arbejderbørn, der sendes på observationsklinikker eller får specialundervisning, siger en hel del om problemerne.

Tre hovedfunktioner i skolen

Skolen har en række samfundsmæs-

streges det — ud over hvad jeg citerede i indledningen — at eleverne skal tilegne sig kundskaber og færdigheder. Det er vel at mærke samfundets magthavere, der bestemmer, hvilke kundskaber og færdigheder, der skal være tale om.

Socialdemokratiske politikere har i årevis talt om at bruge skolen til at skabe større lighed mellem børn fra forskellige sociale miljøer. Men realiteten er, at skolen stadigvæk er en sorteringsskole. Den niveaudeling, som med 1975-loven blev videreført i de ældste klasser, er netop beregnet på at sortere børnene. Det kan næppe heller overraske nogen, at arbejderbørn er stærkt overrepræ-

senterede blandt dem, der forlader skolesystemet efter 9 år, eller blandt dem, der sluses ud allerede efter 7 år. Karaktersystemet og eksaminerne er naturligvis også instrumenter i sorterings tjeneste. Det siger sig selv, at børn med højtuddannede og velstillede forældre klarer sig bedre end børn fra mindre privilegerede miljøer. Nogle går igennem hele uddannelsessystemet og får en højere uddannelse, andre henvises til ufaglært arbejde — eller arbejdsløshed. Skolesystemet er altså med til at opretholde klassesamfundet.

Også skolens tredje hovedfunktion, den socialiserende, er samfundsbevarende. Hele skolen fungerer som et autoritært system, hvor børnene lærer at indordne sig, at tilpasse sig. Hvis ikke de kan eller vil det, bliver de skilt fra de øvrige og får særbehandling (i observationsklasser eller på anden vis). Skolens autoritære system forbereder børnene på de autoritære systemer, de senere skal fungere i, først og fremmest i arbejdslivet, hvad enten det er i det private erhvervsliv eller i stat og kommune. Langt de fleste kommer til at fungere i stillinger, hvor de stort set ikke har noget at skulle have sagt, og hvor de må rette sig efter, hvad deres overordnede siger.

Nogen vil måske mene, at den autoritære skole blev afskaffet for mindst halvtreds år siden. Før den tid havde meget af undervisningen karakter af indtæring. Lærerne var utilnærmelige autoriteter, og kundskaberne blev i bogstavelig forstand banket ind i knolde på eleverne. Og sådan er det jo ikke i dag, nu foregår der en dialog mellem lærer og elev, og gruppearbejde spiller en vigtig rolle. Det er naturligvis også nogle gode og væsentlige fremskridt, men alligevel fungerer systemet autoritært. Hele skolens system, skemaet, undervisningsemnerne presses ned over hovedet på eleverne. Systemet gør det så godt som umuligt for læreren ikke at fungere autoritært, selv om han eller hun slet ikke ønsker det. En klasse størrelse på ca. 25 og den arbejdsbyrde, der pålægges lærerne, er naturligvis heller ikke befordrende for andet.

Det almindennende i skolen

Til skolens »socialiserende» funktion

hører også det »almendennende» element i undervisningen, som opdrager børnene til de normer og værdier, som er magthavernes. Det er i virkeligheden fantastisk, at det er lykkedes Asger Baunsbak Jensen, Tove Nielsen og Erhard Jakobsen at bilde nogen ind, at venstreorienteret indoktrinering er ved at undergrave folkeskolen. Realiteten er, at 99% af den indoktrinering, som foregår, er borgerlig. (Så kan Erhard Jakobsen

Et godt eksempel på borgerlige indoktrinering findes såmænd i folkeskolelovens formålsparagraf. Her står bl.a.: »Folkeskolen forbereder eleverne til medleven og medbestemmelse i et demokratisk samfund ...». Jeg vil sætte et stort spørgsmål ved, om det samfund, vi lever i, er så forfærdelig demokratisk. Et samfund, hvor det er overladt til nogle tilfældige personer (dem der ejer produktionsmidlerne) at træffe be-

også mene, at 1% venstreorientering er 1% for meget: det er i det mindste et konsekvent standpunkt). Når jeg taler om borgerlig indoktrinering, tænker jeg vel at mærke ikke på mulige højreorienterede lærere, som prøver at få børnene til at elske USA, NATO, EF og CD. I det omfang noget sådant måtte forekomme, er det ganske uskadeligt. Langt mere virkningsfuldt er den skjulte borgerlige indoktrinering, der gennemsyrrer hele skolen. Skolen er på mange måder et spejl af det borgerlige (kapitalistiske) samfund, vi lever i. Det kommer til udtryk både i de fysiske rammer, i strukturen, i skemaerne, i læreruddannelserne, i undervisningsmaterialernes indhold m.m.

slutninger af helt afgørende økonomisk og samfundsmæssig betydning, bl.a. beslutninger om at gøre andre arbejdsløse, hvis det ikke er tilstrækkelig profitabelt at holde dem beskæftiget. Et samfund, hvor efterretnings tjenester huserer. Et samfund, hvor alle voksne har ret til at sætte kryds på en stemmeseddel hver fjerde år, men hvor de fleste i øvrigt ikke har noget at skulle have sagt. Den medbestemmelse, som formålsparagraffen taler om, kan være på et meget lille sted. Det gælder udpræget i arbejdslivet, men det gælder også i de andre dele af samfundslivet. Mange føler sig da også ganske magtesløse. Men i skolen lærte de om det herlige danske demokrati og blev forberedt på ul den medbestem-

melse, man bildte dem ind de skulle have.

Hvad bør der gøres?

Hvad kan der gøres ved hele miseren? Ja, det fremgår jo nok af det foregående, at jeg mener, at skolens problemer i alt væsentligt er samfundsskabte. Det betyder desværre også, at en helt anden og bedre skole forudsætter et helt andet og bedre samfund. I et socialistisk samfund måtte man satse på at nedbryde den knivskarpe arbejdsdeling, som kendetegner kapitalismen, f.eks. skellet mellem håndens og åndens arbejde. Det betyder, at ingen livet igennem skulle stå ved et samlebånd, og ingen skulle alene arbejde intellektuelt. I skolen måtte skellet mellem teori og praksis nedbrydes, ja overhovedet skulle skolen som institution, isoleret fra det omgivende samfund. Skolen skulle ikke have en sorteringsfunktion, karakterer og eksaminer kunne afskaffes og med dem hele eliteræset.

Den individuelle konkurrence mellem eleverne kunne erstattes af et egentligt fællesskab ... Nå, men alt dette er jo fremtidsmusik.

Nogen vil måske triumferende pege på Sovjetunionen og gøre opmærksom på at mine fremtidsvisioner ikke lige netop har ret meget med den sovjetiske virkelighed at gøre. I Sovjetunionen er arbejdsdelingen mindst lige så gennemført som i de kapitalistiske lande. Skolen er i høj grad en sorteringskole, og eliteudviklingen er meget værre end i Danmark. Hertil er at sige, at alt dette — blandt meget andet — er udtryk for, at Sovjetunionen ikke har opbygget et socialistisk samfund, men noget som man måske snarere kan kalde statskapitalisme.

Men mere interessant er det nok at diskutere, hvad der kan gøres for at forbedre skolen i Danmark, selv om det i en overskuelig fremtid bliver inden for rammerne af et kapitalistisk samfund. At en del af de forslag,

jeg kan komme med, vil blive bekæmpet med næb og klør af samfundets magthavere og de reaktionære politikere, siger sig selv.

Hvis er skolen?

Undertiden diskuteres det, om skolen skal være samfundets, lærernes, forældrenes eller børnenes. Der kan ikke være tvivl om, hvordan situationen er i dag. Det er samfundets magthavere — i skikkelse af politikere og teknokrater — der bestemmer over skolen. Den indflydelse, som forældre, lærere og børn har, kan være på et meget lille sted. Jeg mener, at først og fremmest børnenes, men også forældrenes og lærernes indflydelse bør være helt anderledes reel. De elevråd, der eksisterer, er ikke meget bevendt, fordi de ikke har nogen kompetence. At give elevrepræsentanter sæde i skolenævn er da et lille fremskridt, men i sig selv betyder det ikke meget. Repræsen-

Ungdomsarbejdsløshed. Også her rammes kvinder hårdest.

tanterne er for få og for langt væk fra dem, der har valgt dem. Det samme gælder i øvrigt forældrerepræsentanterne i skolenævn og -kommission. Hele det repræsentative system degenererer så let til skindemokrati. Et ægte demokrati måtte involvere langt flere og fungere i umiddelbar tilknytning til skolernes daglige virkelighed.

Med hensyn til folkeskolens struktur er det klart, at jeg ønsker niveaudelingen ophævet. Kravet om en 12-årig enhedsskole er på ingen måde uproblematisk i lyset af alt, hvad jeg har skrevet om skolens funktioner i classesamfundet. Men i forbindelse med en ændring af skolens indhold, som jeg antyder i det følgende, vil jeg i hvert fald mene, at man måtte overveje en 12-årig enhedsskole. Det siger sig selv, at eksaminer og karakterer bør afskaffes. Det siger også sig selv, at en stærkt nedsat klassekvotient er en forudsætning for en bedre undervisning.

Målet kunne f.eks. være en halvering af klassernes størrelse.

Med hensyn til skolens indhold må udgangspunktet være en nedbrydning af hele den stive fagrække og den skemaopdelte hverdag. Naturligvis skal børnene tilegne sig kundskaber og færdigheder i skolen; det er nyttigt at kunne læse, skrive og regne. Men måden det foregår på kunne godt lægges radikalt om. Skellet mellem teori og praksis og mellem skolen og det omgivende samfund kunne godt brydes ned i nogen grad.

»En lærers dagbog«

Dansk TV har et par gange vist en fremragende italiensk film, »En lærers dagbog«, som udspringer sig i Pietralata, et forstads-arbejderkvarter i Rom. Denne lærers undervisning tager udgangspunkt i den virkelighed, der omgiver skolen. En væsentlig del af undervisningen foregår

i kvarteret. Børnene går selv på opdagelse og laver undersøgelser af markedets funktion (produkter, køb og salg, priser og avancer), af boligstandard og huslejer osv. Med dette som udgangspunkt lærer de f.eks. den nødvendige regning. Det er selvsagt meget skæggere for børnene, men det er en farlig udfordring for samfundet og den katolske kirke (og skole). Indsigt i classesamfundets og kapitalismens virkelighed kan være et farligt våben i de »forkerte« (arbejderbørns) hænder og hoveder. Salmeverer er meget sundere.

Sådan er det i Italien — set fra magthavernes synspunkt — og sådan er det også i Danmark. Nogle forbedringer lader sig naturligvis gennemføre under kapitalismen, men den borgerlige indoktrinering er f.eks. ikke sådan at komme af med. En helt anden og bedre skole forudsætter et helt andet og bedre samfund.

Steen Folke

Nyt fra fronten?

FOR SNART 2 ÅR SIDEN FORLØD DET REVOLUTIONÆRE VENSTRE MILITÆRNÆGTERSTRATEGIEN I DET ANTIMILITARISTISKE ARBEJDE. VI FANDT FREM TIL, AT DISKUSSIONERNE OM MILITÆRET SKULLE SPREDES UD TIL DE MENIGE PÅ KASERNERNE.

VS's SOLDATERSEKRETARIAT SKITSERER HER SOLDATERKAMPENS AKTUELLE STADE, OG GIVER HERUDFRA NOGLE BUD PÅ DE KOMMENDE ÅRS ARBEJDE.

Nægterstrategiens fallit

Trods meget høje nægtertal i starten af 70'erne kan vi i dag fastslå, at nægterstrategien ikke har nået sit mål. Militæret er ikke blevet berøvet mandskab.

Derimod har man set en professionalisering af militærets nøglestillinger. Dette begrundes med, at den teknologiske udvikling af våbnene sammenkædet med den kortere værnepligt gør det umuligt at blive fortrolig med disse avancerede våben. I dag er alle piloter, og alt personel på kampvogne og lign. professionelle.

De rekrutteres ofte direkte efter folkeskolen og bliver gennem nogle års kontraktansættelse og disciplinering til mere lydige soldater end de værnepligtige.

Man har med soldaterlønnen gjort å stor forskel på nægttere og soldater, at det frie valg reelt er afkaffet, og med den stigende arbejdsløshed er mange unge begyndt at lægge større vægt på gode soldaterpapirer. Disse grunde bevirker, at hæren i dag ikke har besvær med at skaffe folk nok, tværtimod slipper ca. halvdelen med frinummre eller 1 månedes civilforsvarstjeneste.

Soldaternes krav

Soldaternes hovedkrav går på løn, arbejdstid og demokratiske rettigheder. Desuden kræver vi en række forbedringer med lægeordningen, cafeteriaerne på kasernerne, m.m.

Udgangspunktet for kravene er en ligestilling med det civile liv m.h.t. løn, hvor vi kræver gennemsnittet for ufaglærte (6300), arbejdstid 40 timer, og udvidede rettigheder, herunder møde- og forsamlingsfrihed.

Kravene er summeret op i værnepligtsprogrammet, som netop er vedtaget på sidste landsmøde. Landsmødet vedtog også, at militæret ikke skal indsættes i arbejds-konflikter, samt arbejde imod en yderligere professionalisering.

Soldateraktioner

De værnepligtige er godt klar over, at deres krav ikke gennemføres ved at følge samarbejdsordningen og gå op til chefens og blot udtale sit ønske om, at dette eller hint gennemføres.

Utilfredsheden har de sidste par år udløst sig i talrige aktioner. På mange kaserner har man kørt kantineboykot over de høje priser

og den dårlige mad. I forsøg på at opnå kompensationsfri for en lang øvelses overarbejde og strabadser, meldte alle mand på Farum sig syge. De opnåede deres mål.

I maj 78 lavede de værnepligtige en landsdækkende aktionsuge med demonstrationer i København og Randers, uddeling af løbesedler i mange garnisonsbyer og mange lokale aktiviteter.

Vi har set strejkestøtteindsamlinger på nogle kaserner. Det gælder på en række kaserner landet over.

VS

På længere sigt må VS som revolutionær organisation fastlægge sit syn på »det nationale forsvar«. Perspektiverne er indtil da:

- faglig kamp for levevilkårene. Soldaternes kamp er en del af arbejderklassens kamp
- dannelsen af en selvstændig organisation i forbindelse med fagbevægelsen. Soldaterne skal ikke bruges imod arbejderklassen
- oplysning om krigens klassekarakter. Gennem internationale soldaterkontakter spredes forståelsen for krigens manglende perspektiver. VS-Soldatersekretariat

FORLAGET

Kvindeskamp i ulvetider, 1977	70s 10 kr.
Beskæftigelses- & Betalingsbalanceplan, 1978	8s 1 kr.
Kampen for levevilkårene - om S.D., 1978	28s 5 kr.
VS - 10 År, 1977	100s 15 kr.
Trykseriet besat, 1976	32s 5 kr.
Partirolledebatten 1968 - 74	80s 10 kr.
Stop Atomkraften - 16 forskellige mærkater	2 kr.

PLAKAT:

Uden kvindefrigørelse -
Ingen Socialisme 10,-

VS Bulletin

Nr. 184: Sport og politik, Kina, Ny retsplejelov o.a.

Nr. 185: Tema: Kvindepolitik.

indbetalt på

GLRO nr. 4 17 92 77
Forlaget
Skt. Peders Stræde 28 B, 3.
1453 København K

18 års valgret!

Den 19. september skal der for anden gang inden for 10 år være folkeafstemning om valgretsaldern.

Skal den nedsættes fra 20 til 18 år?

Det mener VS den skal.

I 1969 faldt forslaget bl.a. fordi der fra borgerlig side var kraftig modstand imod det. Nogle af argumenterne dengang var, at de unge ikke var politisk modne. Man ville have at valgretsaldern skulle følge myndighedsaldern, der dengang var 20 år. Myndighedsaldern er nu nedsat til 18 år, så det argument er altså bortfaldet.

Vi ser en stadig stigende aktivitet og politisk forståelse blandt ungdommen i dag. Det politiske arbejde der udføres er ofte af høj kvalitet. Påstanden om at unge er politisk umodne er tilbagevist af den praksis der er lagt for dagen.

Nedsættelsen af valgretsaldern til 18 år er for VS et principielt spørgsmål. Borgere, der er forpligtet af samfundet, skal kunne ytre deres politiske meninger gennem stemmeret.

Det er klart, at man ikke gennem en stemmeseddel kan revolutionere det danske samfund. VS ønsker da heller ikke at bære ved til illusioner herom. Men da medbestemmelse og medindflydelse i Danmark for nuværende er en del af det repræsentative demokrati kan man naturligvis ikke udelukke nogle borgere fra at deltage, fordi de ikke er fyldt 20 år eller herover. VS mener, at den væsentligste grund til at sænke valgretsaldern er at give denne aldersgruppe samme muligheder som andre til at øve pression på de politikere, der i årevis har ladet ungdommen bære nogle af den kapita-

Foto: Vibeke Vindeløv

listiske kriser hårdeste byrder, mens parcelhus- og skattefradragspolitikere har dyrket deres interessegruppers positioner.

En række af de forhold som ungdommen er underlagt er lovbestemte. Vi nævner i flæng: Lærlingeloven, — boligpolitikken herunder kollegiebyggeriet, — fjernelsen af EFG-lønnen på basisåret — bistandslovens bestemmelser for unge arbejdsløse — betingelserne for optagelse i arbejdsløsheds-kasserne, — Statens Uddannelsesstøtte, herunder statskautionsrede banklån der har gjort de uddannelsessøgende til malkekviæg for banker og sparekasser, — Gennemfører man endelig uddannelsen, hvordan så med udsigterne til arbej-

det frem for alt er arbejdsløsheden det store problem. — *Langtidsledighedsprocenter for unge under 24 år antages af Kommunernes Landsforening at være lidt under 10% ved arvskiftet. Adskillige af disse langtidsarbejdsløse er gået direkte fra skolen og ud i arbejdsløshed.*

Det er sådanne ting VS mener berettiger valgretsalderns nedsættelse. Vi vil dog understrege, at de nævnte problemer ikke er ungdommens alene. De er alle lønarbejders problemer. Derfor siger VS til de der har stemmeret: Stem JA til 18 års valgretten. Lad jeres børn få præventionsmidlet stemmeretten — omend indflydelsen herigennem er nok så begrænset.

**VS, Sct. Pedersstræde 28 B,
1453 Kbh. K,
Tlf. (01) 15 09 13.**

For oplysninger om ophavsret og brugerrettigheder, se venligst www.kb.dk

For information on copyright and user rights, please consult www.kb.dk